

DZIECIĘ (1208) sb n

dziecię (1207), **dzicię** (1); dziecię : dzicię MurzNT (11 : 1; Ioann 6/9).

-é- (74), -e- (71); -é- KochPs, KochTr (3), KochFr (5), KochMRot, GórnTroas (16), SarnStat (9), GosłCast, też Calep; -e- ZawJeft (2), SiebRozmyśl (2); -é- : -e- OpecŻyw (11 : 32), MurzNT (9 : 2), Mącz (15 : 28), BiałKat (1 : 4), KochEpit (1 : 1).

sg N dziecię [w tym: -e (2) RejKup, SkarŻyw] (466). ◇ G dziecięcia (152). ◇ D dziecięciu (119), dzieciu (1); dziecięciu: dzieciu FalZioł (57 : 1; V 42v). ◇ A dziecię [w tym: -e (2) Leop, HistRzym] (345). ◇ I dziecięciem (68); -em (6), -(e)m (62). ◇ L dzieięciu (25). ◇ V dzieię (32).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI (jeden z tych samych przykładów) – XVIII w.

1. Syn lub córka względem swoich rodziców, potomek pierwszego stopnia; *filius Mącz, pignus, liberi (pl) Cn* (306) : MurzNT 221; Odprawiwły te modły á te dzyęki/ máyá rodzicy chyćić lie dzyecyęcyá yáko cyáák á krwyę fwey GliczKsiqż C8, E4, E7; GroicPorz 114v; KrowObr 68v; RejWiz 35v; Wítań y wezmi dzieię [tolle puerum]/ á trzymay rękę iego/ boć go w narod wielki rozkrzewię. Leop Gen 21/18, Gen 22/5, 1.Reg 4/21; RejFig Cc4v; RejZwierz 8, 119v; BibRadz I 8c marg, 11c marg, Gen 22/5; położył dzyecię syná iego przed pługiem Telemachá BielKron 56, 21, 37v, 54, 62v [2 r.], 71 [4 r.] (25); Mącz 43c, [169]a, 203a, 456b; RejAp 135; porucząm to wam dzieię/ ná nimże leży ma pollednia wćiechá. HistRzym 18, 70v; RejPos 56; BielSat D4; BielSpr 4v; BudBib Ioel 3/3; HistHel B2v; BiałKaz 13; BudNT Philipp 2/22; CzechRozm 134v [2 r.], 135, 142; Wiełzcżkowie wykłádáli/ że to dzieię miało Vpad oyczyźnie przynieść KochOdpr D2v, D2v; Calag 307b; SkarŻyw 244, 285, 352, 478 [2 r.], 507, 516; ZapKóścier 1584/66v, 67; KochFr 34, 37, 67, 122; WerKaz 302 [2 r.]; BielRozm 30; GórnRozm B; Calep 3b [2 r.], 856b; GórnTroas 32, 36, 37, 38, 71 [4 r.] (10); GrabowSet S; WujNT Mar 9/24; SkarKaz 278b, 383b; CiekPotr 30; CO to zá dzieię będzie/ włyzyfcy fię pytaią/ Dziwuią fię winfzuiąc y wiedzieć żądaią. SkorWysz A2v, A2v [2 r.].

dzieię czyje (101): TarDuch A6v; RejPs 39v; LibLeg 11/59v; Snadz y na fmnierć [!] moie dzieię pollać bylo miło RejJóz N7, A5v, B3v, B4v, B5, B7v (10); Item zeznal yłz wawthorek fzwyałheczeni dzyaczyá hannulfa pathinnika zepchnal ze wíchodu na wadze nogá na dol LibMal 1547/132v, 1553/174v; MurzNT 46, Ioann 4/49; GliczKsiqż C, D3, D3v, D4v, D5 (10); KrowObr 149 [2 r.], 149v [3 r.], 150; RejWiz 35v, 43v; Leop Gen 21/17; Roxanę żonę Alexándrowę kazał [Kasander] poimáć/ nápráwiwly też áby iey dzyecię bylo zábito BielKron 127, 50, 147, 148v [2 r.], 311, 313 [2 r.]; KochSat B4; Mącz [267]a; Thedy Anyoł w poł nocy wítawly dzieię onego gołpodarzá vdawił. HistRzym 28v, 7v, 26v, 29v; RejPos 81v, 149v, 206, 244, 304, Ooo2v; Przetoż żeś mym dzieięciem przebacząm wlyztkiego HistLan C4v, A4 [2 r.], D2, D2v; RejZwierz 10v, 55v; BiałKaz C3v [2 r.]; CzechRozm 140v; ModrzBaz 2v, 11; SkarJedn 7; KochOdpr Bv; SkarŻyw 208, 527, 552; KochTr 5; ZapKóścier 1581/17v, 1582/31, 34, 1586/65, 66v, 67v; KochEpit A3v [2 r.]; KochMRot C2v; WerKaz 302; WisznTr 3, 20; ZawJeft 39, 40; Calep 695b, 849a, 859b [2 r.]; GrochKal 8; Rzekł do niego Krolik: Pánie/ sítap pierwey niż vmrze fyn moy (marg) dzieię moie. G. (-). WujNT Ioann 4/49, s. 318 marg, Apoc 12/4, 5, s. 867; SkarKaz 161b; KlonWor 21, 65.

dzieię od kogo (1): Nepos – Od mego dziecziecia dziecie, wnuk. Calep 695b.

W połączeniu z imieniem lub nazwiskiem [dziecię + imię (12), imię + dziecię (9)] (21): *OpecŻyw* 31; *RejJóz* A5v, B3v; *KrowObr* A3; *RejWiz* A6, 43v; *BielKron* 50, 120v, 179v, 304; *GórnDworz* H2v; *RejPos* 149v; *RejZwierc* 46v; *CzechRozm* 148v; *SkarŻyw* 388; Satym ma dawacz Rinte ot the⁶⁰ sta slotych temu dzyeczyęczu Agnyelczę *ZapKościer* 1582/31, 1585/61 [2 r.]; *GórnTroas* 6; Nagrobek Marćinowi Stárzechowfkiewu Dziećięciu/ ieno XXX. godzin żywemu. *SzarzRyt* C4v [idem] D4.

W porównaniach (6): *RejPos* 304; A wiedz że iák dziecię fwe ták cie ia miłuię. *HistLan* D2v, A4, D2; *CzahTr* H4; Kto iey [mądrości] niewie/ [...] ielt iáko dziecię *SkarKazSej* 662b.

Przysłowie: gdy według oney przypowyesię/ dziecię ma fie v oycá by pączek w máfle *GliczKsiąż* E4.

Zwroty: »dopuścić się dziecięcia« = *mieć dziecko nieślubne* (1): Pánie mam iednę fiołtrę imiieniem fudázę/ która fie fkurwiłá/ y dopuściłá fie dziecięciá *March*² D4.

»dziecię mieć [= *splodzić*]« [szyk zmienny] (6): Gdy niewiafta pierwże dziecie ma/ tedy mu pępek oględać. *FalZioł* V 34v; *LibMal* 1544/86; *GliczKsiąż* C8; *BielKron* 8v, 128v, 171v.

»nie mieć dziecięcia« = *być bezpłodnym lub bezdzietnym* (3) : *BielKron* 212; *ZapKościer* 1586/66v; A nie mieli fyná [*non erat illis filius*] (*marg*) dziecięciá. (-) *WujNT* *Luc* 1/7.

»miłować dziecię; miłość ku dziecięciu« (1; 2): *BielKron* 313; *SkarŻyw* 286; ZAden Oćiec podobno bárziéy niemiłował Dziećięciá *KochTr* 11.

»dziecię (od)chowac, wychowane; wychowanie dziecięcia« (5 : 1; 1): *FalZioł* V 35v; *GliczKsiąż* D6; Przeto rádziłá krolowi áby to dzyecię ták dobrze chowáno iáko fwoie *BielKron* 103, 62v; *HistRzym* 18; *StryjKron* 150; *WerKaz* 302.

»ostawić dziecię« = *odłączyć od piersi* (1): A mamma disiungere, Ošťawić dziecię. *Mącz* 178a.

»dziecię podrzucić« (1): Subdere puerum, Cudze dziecię podrzucić. *Mącz* 93a.

»za (własne) dziecię przyjąc (a. przyjmowac), przyjęty, przyjęcie« = *adoptowac; adoptatitius, adoptivus, adoptio, adoptare, arrogare Calep* [szyk 3 : 2] (2 : 2 : 1): *Adoptivus* – Zawłáftne dzechie przyeti. *Calep* 27a, 26b, 27a [2 r.], 98a.

»urodzić (a. porodzić), począc, powić dziecię, (u)rodzi(ło) (a. narodziło), poczęło się dziecię; (po-, u-)rodzenie dziecięcia; narodzone (a. porodzone) dziecię« [szyk zmienny] (15 : 1 : 1 : 18 : 1; 9; 2): *PowUrb* +4; anye prófthe dzyeczyą poczáła [św. *Anna*] ale bogu myle *PatKaz* II 76; *Murm* 61; *FalZioł* I 155b, IV 48d, V 16, 21c, 22c (13); *BielŻyw* 116; *KłosAlg* A3v; *GliczKsiąż* K2; Ioánná Papielz w procesyey dziećię vrodziłá. *KrowObr* Rr4, 31 v [2 r.], 37v, 226v, 234, 236; *BielKron* 14, 171v, 185, 192, 297v (8); Partus clam patrem evenit, Dziecię fie vrodziło bez wiadomości oycowskiej. *Mącz* 482b, 119a, 269a; *SienLek* 106; *HistRzym* 15v, 29v; *SkarŻyw* 545; *KochTr* 11; *CzechEp* [406] [2 r.], [407]; Puerperium – Rodzenie driebiecia [.] *Calep* 873a; *SkarKaz* 578a.

Wyrażenia: »męczenie się dziecięciem« (1): Nixus, Rodzenie/ Męczenie fie dziecięciem *Mącz* 248a.

»miłe dziecię« [szyk 8 : 2] (15): Y gdziefz fie wzdý podziało. moje miłe dziecię *RejJóz* B5, B4v, P5v, P6; *RejWiz* 35v; *HistRzym* 26v; *KochOdpr* Bv; Wytrway trochę/ namillze moje dziecię *SkarŻyw* 208; *KochTr* 5; *KochEpit* A3v.

»pierworodne dziecię« (1): który [*Anioł burzyciel*] wchodząc w dom káżdego/ zábijał pierworodne dziecię y pierworodne bydlę *SkarŻyw* 480.

lek. »porzncenie dziecięcia« = *poronienie* (1): ten kamień gdy będzie zawieszon na lewym ramieniu v niewiały/ tedy broni porzucenia dziecięcia *FalZioł* IV 48b.

»dziecię włás(t)ne« [szyk 2 : 2] (4): abi v m. nieopvfczył fwoyego dzieczieczia włáfnego wpoganfka reke *LibLeg* 11/59v; *GórnDworz* Z7; *WisznTr* 3; *Calep* 27a.

Szeregi: »płód a dziecię« (1): ták mátká powinowáta iest płód fwoy á dzyecyę fwoye włáfnymi pyersyámi chowác *GliczKsiąż* D3v.

»dziecię abo potomek« (1): być vcześniekiem ciáła y krwi: nie tež inżego nieznámionuie iedno być ciáłem y krwią/ to iest człowiekiem: tákże być nafienim niewieścim/ być dziecięciem ábo potomkiem niewieścim *CzechRozm* 34v.

»syn, (albo) dziecię« [szyk 2 : 1] (3): Mowi ták Ezáiafz o dziecięciu [!] tym álbo fynu tey Almy *CzechRozm* 141; *Calep* 26b; *KlonWor ded* **4.

»żona abo dziecię« (1): A zwłáfczá gdyby lie ielzeże zły człowiek ábo ná żonę moię ábo ná dzieię tárگاł *CzechRozm* 245.

W przen (4) : *RejKup* d8v; Z drugiey ftrony Obżárftwo drugie dzyecię [*Lenistwo*] noši/ Co to ledwe przed fpánieniem y głowę podnoši. *RejWiz* 30.

dziecię czyje (1): Przijáł [*Bóg*] Izrahela dzieciję fwoie [*puerum suum Vulg Luc* 1/54] *OpecŻyw* 11v.

Wyrażenie: peryfr. »dziecię merkuryjusowe« = *złodziej* (1): Tákby fię rad przewierzgnął w rzeczy te y owe/ Zmysłny złodziej/ y dzieię Merkuryufowe. *KlonWor* 2.

a. *Potomstwo zwierząt i ptaków* (2) : Kroliczek płácząc zá nim wołał/ Aby mu wrocił dzyecię/ Orzeł o to niedbał. *RejZwierz* 120v.

dziecię czyje (1): y vzrzał Bociána á on fwoie dzieię od miałtha z wieże zamkowe y wziáwłzy zanołił ie na inże gniazdo *MiechGlab* 56.

2. *Nieletni, noworodek, niemowlę; puer Murm, Mącz, Cn; infans Murm, Mącz; pusio Murm, Cn; puellus, puerulus Murm; filius, partus Mącz; puerculus, pupulus, pusus Cn* (897) : *March*¹ 5; Dzieię gdy owce pałálo/ Częłto ná wilká wołało *BierEz* K3, Gv, K, L3v [2 r.], L4; *OpecŻyw* 11, 52v; *ZapWar* 1527 nr 2348; *Murm* 7, 45, 62; *HistJóz* A2v [2 r.], C3, C4 [2 r.], D3 [2 r.], D3v [2 r.] (12); *BartBydg* 216b; Lekarz Auicenna rolkazuie dzieię do dwu lat dogić *FalZioł* V 37; Tedy możelz temu dzieciu [!] dáć fok z wina w groniech *FalZioł* V 42v, I 10d, 62d, 64a, 91b, 97c [2 r.] (195); *BielŻyw* 67 [2 r.], 71, 151; *GlabGad* C3 [2 r.], D6v [2 r.], P3v; *MiechGlab* *7v, 33, 34, 55; *KłosAlg* A3v; *LibLeg* 9/50, 11/101; *WróbŻołt* 130/2, rr2; *RejPs* 198; *SeklWyzn* d3v; *RejJóz* B3v [2 r.], M4, M4v, M5, O2 (11); *LibMal* 1547/133v, 1548/138v, 1549/148, 1551/164v, 1553/175; *SeklKat* Vv, V2, Zv [2 r.]; *RejKup* f7v; ona tedy niewiáłthá przykrywłzy ono dzieię niołlá ie potáiemnie do Alexandrá *HistAl* M8, A6, A6v [2 r.], C4, C6v [2 r.]; *MurzNT Mar* 5/40 [2 r.], 41, *Luc* 1/76, 80, *Ioann* 6/9; *KromRozm II* m4, qv; *BielKom* C; Yákoż dzyecyęcyu zaż ma być on pokarm zdrowy *GliczKsiąż* D6, B4, C7v, C8, D [2 r.], D2 [2 r.] (69); *GroicPorz* t, x4, 114v [2 r.], mmv, mm2v; *KrowObr* 46v, 83; *RejWiz* 26, 29v, 32, 35v [2 r.], 36 (12); *Leop Gen* 21/12, 14, 15, 16, 17 (18); *KochZuz* A4v; *RejFig* Dd4 [2 r.], Dd6 [2 r.], Dd7 [2 r.]; *RejZwierz* 4v, 8, 15v, 39, 107, 119v [2 r.]; *BibRadz Gen* 21/12, 14, 15, 17, 18 (9); Biádá

zyemi w ktorey dzyecię kroluie *BielKron* 81v, 12v [5 r.], 21, 27v, 28 [3 r.], 51v (55); *KwiatKsiąż* O3; *Audivi de parente meo*, Yelzche Będac dzyecięciem słyżałem od oycá íwegó. *Mącz* 19d; *Puerasco*, *Odmładzam fie/ Czinię fie dzyecięciem*. *Mącz* 329d, 31b [2 r.], 34d, 93a, 101c, 102b (24); *SienLek* 38, 55v, 57, 59v, 60 (15); *GórnDworz* H3, Ee7v [2 r.], Ffv, Ff3; *HistRzym* 15v, 32 [4 r.], 33, 33v [5 r.], 113 [2 r.] (25); *RejPos* 80v, 149v, 206, 256v, 294v (9); *BiałKat* 251, 253v, 326; *BielSat* N4v; *GrzegŚm* 50; *Bo y dzyecię rychley fie ząwždy ftłucze niżli chłop ftári*. *RejZwierc* 109v, 6v [2 r.], 7 marg, 8v, 76v, 146 (13); *RejPosWstaw* [41³]v; *BudBib* I 43d marg, 1.Reg 22/19, 3.Reg 17/21 [2 r.], 22, 23; *HistHel* B3; *BiałKaz* Bv, E, I3v; *CzechRozm* 135v, 141, 141v; *PapPan* N; *KarnNap* Bv, B3v, B4v, C, Cv; *ModrzBaz* 52v, 75v [2 r.], 89v [3 r.]; *SkarJedn* 96, 250, 373; *Byłem dzyecięciem/ á dzyięciem iuz siwy KochPs* 54; *SkarŻyw* 3, 100, 126, 184 [3 r.], 200 (33); *Strykron* 350 [5 r.]; (*CzechEp* 194, 213; *NiemObr* 90; *KochFr* 81; *WerGość* 224; *ZapKościar* 1585/60v; *ArtKanc* A18, C9v; *PapUp* G3v; *Lallare – Lulanie abifpało dzyecię*. *Calep* 579a; *GórnTroas* 50, 52, 70 [2 r.]; *GrabowSet* B3v, G3; *LatHar* 46, 130; *WujNT Matth* 18/2, *Luc* 9/42, 1.*Cor* 13/11, *Gal* 4/1, *Hebr* 5/13; *IEfli który álbo która dzyecię [puerum JanStat 1121]* *Zydóm odwiedzie: chcemy/ áby tákowi byli fkazáni iáko złódzieie*. *SarnStat* 256, 244, 245, 247, 257 [2 r.], 797 (9); *SiebRozmyśl* F3v, K3v; *SkarKaz* 42a [3 r.], b, 157a, 419b, 420a [2 r.] (9); *GosłCast* 45; *Burzy fię dzyecię ná ftárego [tumultabitur puer contra senem Vulg Is 3/5]*/ y podły ná zacnieyřzego. *SkarKazSej* 661b; *Głupi wiedzieć nie może/ dzyecię y piiány KlonWor* 68.

W porównaniach (36): *Słęc ielzeze więcey też bicż ku karaniu ciebie iako dzyecię nie zmyřlne*. *BielŻyw* 151, 152; *HistAl* C4, C6v; *RejWiz* 68; *BibRadz 2.Par* 13/7, *Is* 65/20; *BielKron* 76 [2 r.], 343; *Pueriliter blandire*, *Pieścić fie by dzyecię*. *Mącz* 329d, 188c, 329d, 473b; *RejPos* 37v, 38v, 156, 160v; *RejZwierc* 92 [2 r.], 134v, 166v; *BudBib* C3; *ModrzBaz* 10; *SkarŻyw* 75, 335 [2 r.], 346; *NiemObr* 19; *Vagio – Płaczę iakodzyecię*. *Calep* 1099b, 720a; *WujNT 1.Cor* 13/11 [3 r.]; *SkarKaz* 275a [2 r.].

Przysłowia: *wczym fie náłóży dzyecię z młodu/ wtym zátwardnyeie ząwždy GliczKsiąż* D8v; *BielKron* 326.

Dzyecyę á piyány rádzi prawdę powyedzą. *GliczKsiąż* I6.

Lepřfe iest dzyecię vbogie á mądre/ niżli Krol ftáry á řzalony [Melior est puer pauper et sapiens rege sene et stulto] *Leop Eccle* 4/13 [*idem*] *BielKron* 80.

Zwroty: »dzyecię uczyć, (na)uczy(ł)o się« [*szyk zmienny*] (6 : 6): *Yedni to twyerdzili/ żeby fie nye godziło dzyecyęcyá vczyć zá bárzo młodych lat GliczKsiąż* I5, I5v, I6v, I8 [3 r.], I8v, K5v; *Mącz* 127b; *BiałKat* 233v; *Czego fie dzyecię vczyć ma*. *RejZwierc* 12 marg [*idem*] Aaa3.

Wyrażenia: »bezcne dzyecię« = *Kupido* (1): *Acż to bezcne dzyecię/ czálem kuři fie/ y o ftárego GórnDworz* K2.

»dzyecię w kąpieli jeszcz« = *bardzo małe dziecko* (1): *Ktore rycerřtwo że yeřt ząwřře dobre á známyenite dzyecyę w kąpyeli yeřřcze powyedzyeć może*. *GliczKsiąż* K8v.

»małe (*a. maluczkie, a. malućkie*) dzyecię« = *parvulus Vulg; puer parvus PolAnt* [*szyk 12 : 5*] (21): *HistJóz* D3; *FalZioł* V 81; *MetrKor* 59/75v, 76; *řkoro dzyecię mále potznie blegotác/ naprzod lámo od fiebie náutzy fie nieprawdy mowić*. *KrowObr* 157; *RejWiz* 26; *Leop Matth* 18/2; *RejFig* Cc4v; *RejZwierc* 29v, 113v; *BibRadz Is* 11/6; *then ielzche będac dzyecięciem máluczķim bez mowy/*

wybawił Zuzannę niewinną od stárcow potwárnych. *BielKron* 93; *RejAp* BB7; *HistRzym* 49v; *RejPos* 331; *RejZwierc* 1v, 126, 201v; *BudBib Gen* 44/20; *CzechRozm* 140v; *PaprpPan* Hh5v.

»miłe dziecię« (2): Y ciebie miłe dziećię/ ták vczę *BiałKat* 233v, 233v.

»dziecię młode« [szyk 2 : 1] (3): *FalZioł* II 20a; *GliczKsiąż* I8; *Vagitus*, *Wrzask*/ płáč młodego dziecięciá. *Mącz* 473b.

»niewinne dziecię« (1): *Infans*, *Nyewynne* dziećię co yelcze mowyc dobrze nyeumye *Murm* 45.

»dziecię nowonarodzone (a. nowourodzone)« = *partus Mącz* (3): Iako dziecię nowo narodzone chowacz zywic a lekowacz. *FalZioł* V 34v; *Mącz* 278c; *CzechRozm* 234.

»porzucone dziecię« = *podrzutek* (1): *Infans* proiectitus, *Porzucone* dziećię/ nálezionek. *Mącz* 162d.

»ssące dziecię« = *niemowlę* (1): *Abowiem* takowe namięnnosci [!] szkodliwe są, *Bo* y mleko pfuią/ y fpołem z mlekiem w przyrodzenie y w obyczaie złączege dziecięciá wychodzą. *FalZioł* V 36.

peryfr. »ślepe dziecię« = *Kupido* (2): *Kupidá* flepe dzyecię/ z łuczkiem s łobą [*Wenus*] miała *RejZwierz* 114v; *Nie* piżę tu Iowifzá iák lie sftał *Lábęciem*/ *Ni* *Wenery* ogniftey/ s fwym flepym dziećięciem. *StryjWjaz* A3.

Szeregi: »dziecię abo młodzieniec« (1): *A* w onym godowaniu przywiodą dziećię álbo młodzieńcá/ obrzeżá skorę ná członku rodzącym *BielKron* 260.

»(ociec) stary (a. starzec), (abo, i) dziecię« = *pater senex et puer PolAnt* [szyk 2 : 1] (3): też o fczczęgulnym człowieku/ o dziećięciu/ o stárcu *Leop Eccle* 4 arg; *BudBib Gen* 44/20; *GórnTroas* 24.

Przen: *Figurka o charakterze kultowym przedstawiająca dziecko* (2) : [*Król Władysław Herman*] ofiárował *S. Egidziem* do Niemiec w kłafztorze *S. Benediktá* [...] dziećię vlawfszy z fczczyrego złotá *BielKron* 349; *Złota Bábá* która dziećię trzyma v pierśi/ *Słup* ielt podobny *Bábie*/ ktory lud profty chwali w *Kráinie Obdorá* *BielKron* 433v.

a. *I sg w funkcji przysłówka:* »dziecięciem« = *w wieku dziećięcim, w dzieciństwie* (5) : *ARlames Ochufow* fyn/ *ten* iefzeże dzyecięciem ná kroleftwo wybran od fwego *Hetmáná* *BielKron* 117v, 325v; *Tę* wiárę w stárości trzymác będe/ w ktoreym się dziećięciem vrodził. *WujNT* 525.

Wyrażenie: »dziecięciem małym (a. maluczkiem)« [szyk 1 : 1] (2): *BielKron* 78v; *Ten* to był *Cefarz*/ ktore^{go} gdy máluczkiem dziećięciem chrzczono/ wodę w ktorey był chrzczony/ łayny fwymi fplugawił. *SkarŻyw* 299.

a. *O Chrystusie zwłaszcza zaraz po urodzeniu; puer Vulg, PolAnt; parvulus PolAnt (124)* : *Vbatz* tu wielką dóftoynoftz tego dziećięciá ij fwiátoftz *OpecŻyw* 12, 12 [4 r.], 12v, 15, 17, 18 (23); *PatKaz II* 61v, 80, 83v, 84v, 85; *PatKaz III* 104; *Iezu* ienżes miedzi doktory barzo mądrze dziećięciem będącz rozmawiał. *TarDuch* Bv; *BielŻyw* 114; *WróbŻolt* dd5v; *RejKup* aa3; *MurzNT Matth* 2/20; *BielKron* 95v; *RejPos* 16, 16v [2 r.], 24v, 25, 25v (18); *KuczbKat* 25; *Dziećię* ono ktore *Pánná* vrodzić miała/ názwáne być miało *Emánuelem*. *CzechRozm* *2v, 141v, 159; *SkarŻyw* 27, 244 [3 r.]; *CzechEp* 346; *NiemObr* 144 [2 r.]; *ArtKanc* B12, C9; *LatHar* 531; *WujNT Luc* 2/40; *To* nam dżiwno/ iż to dziećię ták do ferc náfzych przenika. *SkarKaz* 519b, 38a, 489b.

W połączeniach z zaimkiem dzierzawczym (14): *BierRaj* 23; o dziecię moje náfldóffe/ ktoré ia dziewiętz mielięcy w fwym żywocie nofiła *OpecŻyw* 147v, 12v, 32v, 78v, 89v, 111 [2 r.] (9); *PatKaz II* 80; *WróbŻołt* 85/16; *CzechRozm* 173v; *SiebRozmysł* E2.

Fraza: »dziecię narodziło się (a. urodziło), narodzone (a. urodzone); dziecięcia urodzenie« = *parvulus natus est PolAnt* [szyk zmienny] (8 : 6; 1); thákże też Pan moy y Bog moy/ Dziecię národzone będzie zwáne Bogiem *GrzegRóżn* D2v; *HistRzym* 51; *RejPos* 16v, 19; Bo dżięcię vrodziło fię nam [*Parvulus enim natus est nobis*]/ fyn dan ieft nam *BudBib Is* 9/6 [przekład tego samego tekstu *HistRzym* 51, *CzechRozm* 142, 177, *GrabowSet* K]; *CzechRozm* 141v, 142, 142v, 174, 177; *ArtKanc* Bv, B4, B11v, B19v; *GrabowSet* K.

Wyrażenia: »miłe (a. namilsze) dziecię« [szyk 9 : 3] (12): O moię mile dziecię/ tzo fie s tobą ninijé dzieie *OpecŻyw* 111, 18, 19v [2 r.], 32v, 33v, 78v (10); Wípomni [*Boże*] coś ná to náłożył/ ábyś nas z mocy fżátaná potępiónęgo wyrwał: zdrowię y śmierć namillżęgo dżięcięciá twęgo *SiebRozmysł* E2; *SkarKaz* 45a.

»dziecię (Pan) Jezus (Krystus)« [szyk 7 : 2] (9): *BierRaj* 23; Pán Iezus dziecię náflicznieyffe okolo matki biegiatż częfto chleba profilo *OpecŻyw* 29v, 33v, 143v; *RejPos* 37v, 38; A gdy tám do domu wefzli/ Dzieciátko náležli/ Dziecię Iezulá miłego *ArtKanc* C13v; *LatHar* 553; *WujNT Luc* 2/43.

»dziecię Pan Krystus« (1): vpadłfy [*Trzej Królowie*] dáli mu/ to yeft dżyęcyęcyu pánu Krytułowi/ modłę/ y ofyárowáli mu dáry/ złoto/ kádżidło/ y mirrę. *KromRozm II* h3v.

»święte dziecię« (5): *BierRaj* 23; Obaczywłzy fálefną mył onęgo złościwego krolá/ który myłlił o zágubieniu/ y onych Mędręcow y onęgo fwięte^{go} dżięcięciá/ przeltrzęł ie przez Anyoła fwe^{go} *RejPos* 37, 19, 36v, 38v.

Szeregi: »dziecię i matka (a. matuchna) jęgo; dziecię z matką« = *puer et mater eius PolAnt* (9; 1): *OpecŻyw* [27], [27]v, 29v; A on wftáwłzy wżiał dżięcię j matkę ie^{go} j przyzedł do żięmie Ifraelkięi. *MurzNT Matth* 2/21 [przekład tego samego tekstu *OpecŻyw* [27]v, *RejPos* 25v [2 r.]], *Matth* 2/20; *RejPos* 25v [3 r.], 36v; *WujNT przedm* 33.

»dziecię, (i, a, to jest) syn« [szyk 7 : 1] (8): O mój námileyłfy fynu ij mé milé dżięcię *OpecŻyw* 78v; *HistRzym* 51; *BudBib Is* 9/6; *CzechRozm* 142, 142v, 174, 177; *GrabowSet* K.

*** Bez wystarczającego kontekstu (5) : Puer. Kyndt. Dziecię. *Mymer*¹ 23, 38; Kind. Dziecię. Infans, puer. *Calag* 307a; Puellus – Dziecię. *Calep* 873a, 531b. [PowodPr 72 cf DZIEDZIC znac. 4.]

Synonimy: 1. potomek, syn; 2. chłopiec, chłopię, młodzieniec, niemowiętko, syn.

Cf **DZIATKI, DZIECI, DZIECIĘCIE, DZIECKO**